

Master-pedagogiikkaa kehittämässä. Master-koulutusohjelmien opettajien erikoistumisopinnot Oulun ammattikorkeakoulussa

[Kotila Hannu](#), [Vanhanen-Nuutinen Liisa](#)

11.12.2015 ::

Metatiedot

Nimeke: Master-pedagogiikkaa kehittämässä. Master-koulutusohjelmien opettajien erikoistumisopinnot Oulun ammattikorkeakoulussa. Teoksessa L. Kiviniemi, K. Koivisto & K. Koivunen (toim.) Yhteistyössä koulutusta, työelämää ja aluetta kehittämässä

Tekijä: Kotila Hannu; Vanhanen-Nuutinen Liisa

Aihe, asiasanat: korkeakoulupedagogiikka, opettajat, täydennyskoulutus, ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot

Tiivistelmä: Haaga-Helia Ammatillinen opettajakorkeakoulu järjesti Osaamisperustainen ohjaus ja oppiminen -ammattilliset erikoistumisopinnot lukuvuonna 2013–2014. Koulutusta toteutettiin useilla paikkakunnilla Espoossa, Vierumäellä ja Oulussa. Oulun ammattikorkeakoulussa master-ohjelmien opettajille suunnatun koulutuksen tarkoituksena oli tukea master-ohjelmien kehittämistyötä useilla rintamalla: pedagogiikassa, verkko-opinnoissa, opinnäytetöissä ja opetussuunnitelmissa. Master-ohjelmien kehittäminen jatkui koulutuksen jälkeen. Teemoina olivat ainakin työkäytäntöjen ja palveluiden kehittäminen. Työelämän kanssa tehtävän yhteistyön toimintamallien kehittäminen jatkuu edelleen.

Prosessin lopputuloksena oli kirkastettu Oamkilaista master-pedagogiikkaa, jossa korostuvat osaamisperustaisuus, yhteydet Oamkin strategiaan ja painopistealueisiin, käyttäjä- ja opiskelijälähtöisyys, opiskelijan aktiivinen ja vastuullinen toiminta, monialaisuus ja -ammattillisuus sekä oppiminen ajasta ja paikasta riippumatta. Opiskelijan on opiskelunsa suunnittelussa mahdollista rakentaa henkilökohtainen opintopolku opinnollistamalla työtä ja hyödyntämällä laajasti koko Oamkin ylempien amk-tutkinto-ohjelmien tarjontaa.

Julkaisija: Oulun ammattikorkeakoulu, Oamk

Aikamääre: Julkaistu 2015-12-11

Pysyvä osoite: <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2015101614927>

Kieli: suomi

Suhde: <http://urn.fi/URN:ISSN:1798-2022>, ePooki - Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut

Oikeudet: Julkaisu on tekijänoikeussäännösten alainen. Teosta voi lukea ja tulostaa henkilökohtaista käyttöä varten. Käyttö kaupallisiin tarkoituksiin on kielletty.

Näin viittaat tähän julkaisuun

Kotila, H. & Vanhanen-Nuutinen, L. 2015. Master-pedagogiikkaa kehittämässä. Master-koulutusohjelmien opettajien erikoistumisopinnot Oulun ammattikorkeakoulussa. Teoksessa L. Kiviniemi, K. Koivisto & K. Koivunen (toim.) Yhteistyössä koulutusta, työelämää ja aluetta kehittämässä. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 29. Hakupäivä 10.12.2015. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2015101614927> (<http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2015101614927>).

Opettajien täydennyskoulutuksen järjestäminen on monella tavalla iso haaste. Opettajien työn luonne sitoo usein opettajan omaan toimipaikkaansa ja työstä irrottautuminen ja mahdolliset sijaisjärjestelyt tuottavat aina ongelmia. Täydennyskoulutuksen toteutusmallina onkin yhä useammin opettajien ja koulutuksen kehittämistarpeisiin rakennettu kehittämisohjelma, jonka tavoitteena on opettajien osaamisen kehittäminen heidän omassa työ- ja toimintaympäristössään, osana työn kehittämistä.

» Erikoistumisopinnoissa pyrittiin laajentamaan opettajien jo olemassa olevaa osaamista sekä tuomaan uusia näkökulmia konsultoihin, vertaismentoroimisiin, ohjaukseen ja vertaisoppimisen keinoin.

Johdanto

Haaga-Helia Ammatillinen opettajakorkeakoulu järjesti Osaamisperustainen ohjaus ja oppiminen -ammattilliset erikoistumisopinnot lukuvuonna 2013–2014. Koulutusta toteutettiin useilla paikkakunnilla Espoossa, Vierumäellä ja Oulussa. Tarkoitus oli toteuttaa opettajille suunnatut erikoistumisopinnot opettajaryhmien omilla työpaikoilla ja integroituna opettajien työn arkeen. Aiemmin Ammatillisen opettajakorkeakoulun erikoistumisopinnot oli järjestetty perinteisemmällä tavalla, toteuttamalla opintojen lähijaksot Haaga-Helian Pasilan toimipisteessä.

Oulun ammattikorkeakoulun (Oamk) erikoistumiskoulutusryhmän käynnistymiseen vaikutti Irene Isohannin tekemä yhteistyöaloite Haaga-Heliaan, Liisa Vanhanen-Nuutiselle. Ideoinnin pohjalta käynnistettiin Oamkin ylempien ammattikorkeakoulutusohjelmien (master-ohjelmien) opettajille suunnattu koulutus, jonka tarkoituksena oli tukea master-ohjelmien kehittämistyötä useilla rintamalla: pedagogiikassa, verkko-opinnoissa, opinnäytetöissä ja opetussuunnitelmissa. Master-ohjelmien kehittämistyön tavoitteiksi oli Oamkissa määritelty master-ohjelmien entistä tiiviimpi integrointi osaksi tki-työtä sekä opiskelijoiden opintojen etenemisen, tutkintojen valmistumisen ja lopulta myös työllistymisasteen parantaminen [\[1\] \(#cite-text-0-0\)](#).

Ylempi ammattikorkeakoulututkinto eli master-tasoinen koulutus on vakinaistettu Suomessa vuonna 2005, mutta koulutusta on järjestetty jo vuodesta 2002 alkaen. Koko master-koulutuksen olemassaolon ajan on kysytty, mikä on ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon profiili työelämässä, miten tutkinnon tunnettuutta voitaisiin lisätä ja vastaavatko koulutuksen sisällöt todellisiin työelämän kehittämisen tarpeisiin. Ammattikorkeakoulujen master-ohjelmien kansainvälisessä arvioinnissa painotettiin erityisesti Master-ohjelmien opiskelijoiden järjestelmällistä osallistumista ammattikorkeakoulujen tki-toimintaan. Arvioinnin mukaan master-opiskelijoiden potentiaalia ei ole tarpeeksi laajasti hyödynnetty ammattikorkeakouluissa. Kun painopiste opiskelijoiden opinnäytetutkimuksissa on ollut heidän omien työpaikkojensa kehittämisprosesseissa, yhteydet ammattikorkeakoulujen strategiseen tki-toimintaan ovat jääneet niukoiksi ja sattumanvaraisiksi. Arvioinnissa todettiin, että master-opiskelijoiden tutkimuksien integroituessa ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehittämisohjelmiin, voisivat master-opiskelijat tki-projekteissa osallistua myös tutkintokoulutuksen opiskelijoiden ohjaukseen. Siten vahvistettaisiin myös

tutkintokoulutuksen yhteyksiä alueelliseen kehittämiseen. [\[2\] \(#cite-text-0-1\)](#)

Oulun ammattikorkeakoulussa master-koulutuksessa keskeisenä ongelmana on ollut saada koulutuksen tarjonta ja kysyntä tasapainoon. Aloituspaiikkoja on jäänyt täyttämättä ja aloittaneista vain noin kolmasosa on suorittanut tutkinnon. [\[1\] \(#cite-text-0-0\)](#) Kyse on siis master-ohjelmien ja työelämän tarpeiden kohtaamisesta ja ohjelmien käytännön toteutumisesta niin, että opintojen suorittaminen työn ohessa on joustavaa.

Oamkissa toteutetun master-ohjelmien opiskelijapalautekyselyn mukaan opiskelijoilla oli ongelmia opiskella työn ohessa. Opiskelu olisi entistä joustavampaa, jos yhdessä opintojaksossa aloitettua kehittämistehtävää olisi mahdollista jatkaa toisessa opintojaksossa eri näkökulmasta. Joustavuutta tarvittaisiin opintojen suoritustapoihin (myös verkko-opinnot) ja aikatauluihin sekä ohjausta kautta opintojen. Kaikki tämä edellyttäisi, että opettajat suunnittelisivat opintojaksoja ja niiden toteutusta yhdessä. [\[1\] \(#cite-text-0-0\)](#)

Samansuuntaisia tuloksia esitti myös Ulla Jämsä väitöskirjassaan [\[3\] \(#cite-text-0-4\)](#). Jämsän tulosten mukaan master-koulutuksella oli monia myönteisiä vaikutuksia opiskelijoille ja heidän työyhteisöilleen. Opiskelijat olivat saaneet sekä teoreettisia että käytännön valmiuksia alansa kehittämiseen. Opiskelijat veivät itse koulutuksessa opittuja asioita osaksi omia työyhteisöjään opintoihin liittyvän kehittämistehtävän kautta. Kehittämistyöhön osallistuneet työntekijät kiinnittivät aikaisempaa enemmän huomiota toiminnan tavoitteellisuuteen, suunnitelmallisuuteen ja arviointiin. Työntekijät kokivat tärkeäksi, että heille muodostui yhteinen teoreettinen pohja ja lähtökohdat työn kehittämiseen. Kehittämistehtävän aikana tehtävä monialainen yhteistyö työyhteisössä edisti myös hyvää työilmapiiriä ja työntekijöiden työhyvinvointia. Master-koulutuksen opettajien odotettiin osallistuvan kehittämistyön ohjaukseen myös työpaikoilla. Näin opettajien rooli kehittämistyön asiantuntijoina ja master-ohjelma osana alueellista tki-toimintaa olisivat tunnistettavissa entistä paremmin. [\[3\] \(#cite-text-0-4\)](#)

Tarkastelemme seuraavaksi erikoistumisopintoja ja niiden toteutumisen arviointia.

Erikoistumisopintojen esittely

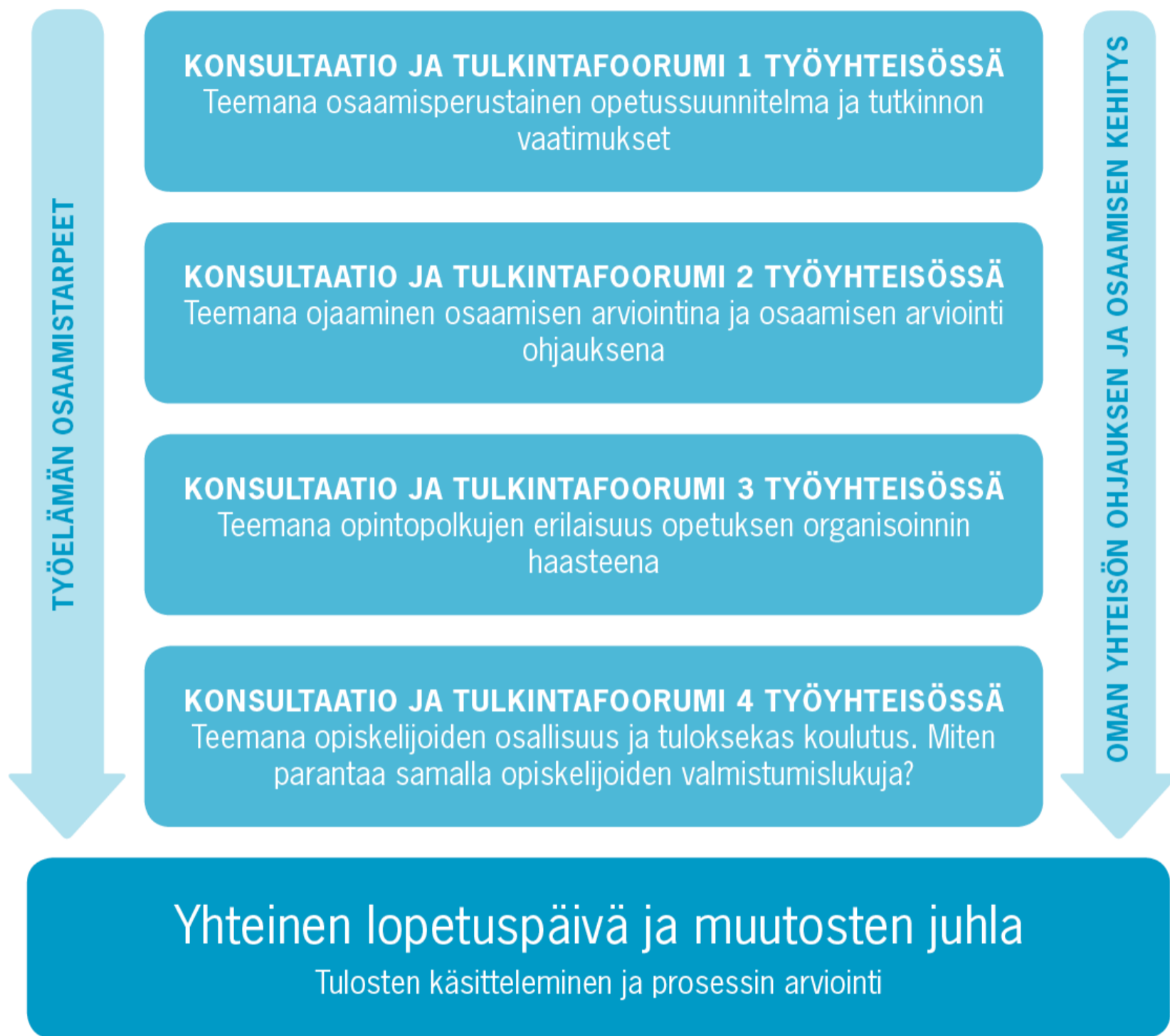
Erikoistumisopintojen tavoitteena oli antaa osallistujille ja heidän työyhteisöilleen monipuoliset mahdollisuudet saada uusia näkökulmia ja toimintatapoja, osaamisperustaiseen ohjaukseen, osaamisperustaisiin opetussuunnitelmiin ja osaamisen arviointiin. Tätä kautta pyrittiin opiskelijoiden parempaan motivaatioon, läpäisyyn ja valmistumiseen. Tähän haettiin ratkaisuja kokoamalla Oamkin kaikkien master-ohjelmien opettajat yhteen.

Erikoistumisopinnoissa pyrittiin laajentamaan opettajien jo olemassa olevaa osaamista sekä tuomaan uusia näkökulmia konsultoihin, vertaismentoroinnin, ohjauksen ja vertaisoppimisen keinoin. Erikoistumisopinnoissa osallistujien kanssa yhdessä tarkennettiin kehittämisen kohde sekä pyrittiin viemään muutosprosessi läpi konsultatiivisin menetelmin. Koulutus koostui lähi- ja etäopiskelujaksoista, joita tuettiin verkkovälineillä. Lähiopiskelupäivät rakentuivat konsultaatio- ja tulkintafoorumeiksi, joissa jaettiin, tulkittiin ja neuvoteltiin yhteisöllisesti kehittämisen kohteina olleista sisällöistä ja tavoitteista (vrt. [\[4\] \(#cite-text-0-6\)](#)). Lähipäivien välissä osallistujat työskentelivät kehittämissyryhmissä. Ideana oli, että kehittämissyryhmissä hyödynnettäisiin vertaismentorointia yhteisöllisenä työskentelymuotona, jossa opettajat saisivat vertaistukea oppimiseen ja hyvinvointiin työssä (vrt. [\[5\] \(#cite-text-0-7\)](#)).

Oulussa erikoistumisopintojen sisällöksi muodostui master-pedagogiikan kehittäminen verkko-oppimisessa, opinnäyteprosessissa sekä opinnäyteissä. Tavoitteena oli kutoa nämä kaikki yhteen ratkaisuun. Koulutus toteutettiin aiempiin erikoistumisopintoihin verraten poikkeavin keinoin. Kouluttajat Liisa Vanhanen-Nuutinen ja **Hannu Kotila** tulivat lähipäiville Ouluun. Eli koulutus tuli työn paikoille. Käytännössä koulutuksen aikana keskityttiin kehittämään yhteisiä monialaisia opintojaksoja ja yhteistä verkkoalustaa master-ohjelmille (kuvio 1).

Yhteinen aloituspäivä 16.9.2013

Kehittämistehtävien esitleminen ja tarkennus, tavoitteiden asettaminen ja käytännöistä sopiminen

KUVIO 1. Erikoistumisopintojen rakenne ja sisällöt

Koulutuksen lähtökohtana oli master-ohjelmien arvioinnista nousseet ja toisaalta opettajien kokemat tarpeet. Opettajat nimesivät koulutuksen alussa tarpeikseen henkilökohtaisen pedagogisen uudistumisen (taidot, identiteetti), opetussuunnitelman kehittämisen (osaamisperustaisuus, tki-integrointi) sekä monialaisuuden ja opettajien välisen yhteistyön kehittämisen (16.9.2013).

Käytännössä kehittäessä mietittiin opinnäyteprosessissa opiskelijan käyttäjänäkölle, ohjauksen ja arvioinnin paikkoja, millä tavalla varmistetaan opintojen etenemisen seuranta ja valmistumisen edistäminen. Opinnäyteissä mietittiin, kohdistuuko prosessi opinnäyteeseen ('opinnäyteprosessi') vai kehittämistyöhön ('työelämää ja aluekehitystä edistävä tutkimus- ja kehittämistyö'). Jos prosessi sisältää koko master-koulutuksen ja sen sisällön (tutkiva- ja kehittävä prosessi), miten prosessin vaiheiden nimet kuvaisivat paremmin kulloistakin kokonaisuutta.

Kehittäminen toteutui kolmessa monialaisessa kehittämisryhmässä, joita olivat opintosuunnitelman rakenteen ja sisältöjen, pedagogiikan ja opinnäytetyön kehittäminen. Opintosuunnitelmien rakenteen ja sisältöjen kehittämisestä vastannut ryhmä toteutti koulutusohjelmien itsearvioinnin keväällä 2013. Pedagogiikan kehittämisestä vastannut ryhmä valmisteli tutkivaan ja kehittäväan sekä yhteistoiminnalliseen verkko-oppimiseen perustuvan pedagogisen ja teknisen tuen suunnitelman. Opinnäytetyön kehittämisryhmä paneutui opinnäytetyön prosessin kehittämiseen. Kehittämisryhmien iso yhteinen ponnistus oli master-ohjelmien yhteisten orientaatiopäivien suunnittelu ja toteutus. Orientaatiopäivät ovat keskeisessä roolissa opintojen alussa ja ne ohjaavat opiskelijoiden orientaatiota pitkin opintoja.

Erikoistumisopintojen kokonaisuus tuki osaltaan Oamkin master-tutkintojen kehittämistä ja tavoitteiden saavuttamista. Koulutuskokonaisuuteen osallistui 14 Oamkin opettajaa ja muuta henkilöstöä. Erikoistumisopintojen lisäksi Haaga-Helia järjesti kaikille Oamkin opettajille ja henkilöstölle avoimen Osataan-päivän, jossa paneuduttiin muun muassaopettaja työn muutokseen ja osaamisen arviointiin.

Erikoistumisopintojen arviointi

Erikoistumisopintojen toteutus oli yksi osa Oamkin master-ohjelmien kehittämistä. Erikoistumisopintojen osalta palautekeskustelussa palattiin oppimisen peruskysymyksiin:

- Missä ajattelemme oppimisen tapahtuvan?
- Miten ajattelemme sen tapahtuvan?
- Miten roolitamme itsemme suhteessa työpaikkaamme?

 Jatkossa onkin syytä miettiä, voisiko master-ohjelmissa puhua enemmän työpaikalla tapahtuvasta oppimisesta ja sen ohjaamisesta.

Master-ohjelmia luonnehditaan työelämälähtöisiksi ohjelmiksi. Siitä huolimatta opettajat puhuivat opetuksen suunnittelussa usein lähiopetuksesta, lähipäivistä ja verkko-opetuksesta. Oppiminen sijoitettiin koulun rakenteisiin ja oppimisympäristöihin, kun master-ohjelmien periaatteellisena lähtökohdana on oppiminen työssä ja työelämässä. Jatkossa onkin syytä miettiä, voisiko master-ohjelmissa puhua enemmän työpaikalla tapahtuvasta oppimisesta ja sen ohjaamisesta. Tämä luonnollisesti siirtää myös opettajan työtä työelämän oppimisympäristöihin, mikä master-ohjelmissa tarkoittaa tki-ympäristöjä.

Master-ohjelmien arvioinnista puhuttaessa viitattiin myös Oamkin master-ohjelmissa toistuvasti EQF-kriteereihin ja osaamista arvioidaan suhteessa opintojakson tavoitteisiin. Kriteerejä voisi myös määritellä tai miettiä työpaikkakohtaisemmin ja/tai uraorientoituneemmin. Myös tämä orientaation muutos johtaisi opettajan työssä kiinnostuksen siirtymiseen työ- ja opiskelijälähtöiseen arviointiin.

Master-ohjelmien tarve ja oikeutus on siinä, miten aitoja ja tarpeellisia niiden tulokset ovat työelämälle. Tulokset konkretisoituvat opintojen aikana opinnäytetöissä. Opinnäytteiden työelämälähtöisyyttä kuvataan usein sisällön tai tuotteen kautta. Toinen näkökulma on, miten työpaikan tai työympäristön kehittyminen näkyy tai miten vaikutetaan työpaikan prosessiin ja sen saamaan hyötyyn. Opettajille tämä merkitsee osallistumista kehittämisprosesseihin myös suoraan työyhteisöissä, ei ainoastaan välillisesti opiskelijoiden ohjauksen kautta.

Laajemmin master-ohjelmien kehittäminen jatkui luonnollisesti koulutuksen jälkeen. Teemoina olivat ainakin työikäntöjen ja palveluiden kehittäminen. Työelämän kanssa tehtävän yhteistyön toimintamallien kehittäminen jatkuu edelleen.

Tärkeintä master-ohjelmien kehittämisessä on monialaisen koulutuksen edistäminen. Oamkissa päädyttiin suunnittelemaan kaikille master-koulutuksen opiskelijoille yhteiset orientaatiopäivät, jolloin kaikkien opinnot käynnistyvät. Näin master-opiskelijat mieltävät opintonsa jo varhain liittyvän laajempaan, monialaiseen työelämän kehittämisen kontekstiin.

Master-ohjelmien kehittämisprojektin loppuraportissa [\[1\] \(#cite-text-0-0\)](#) pohdittiin muun muassa, miten henkilöiden valinta kehittämisprosesseihin olisi ollut paras tehdä, miten sitoutumista kehittämiseen olisi voinut vahvistaa, miten kehittämistä tulisi ohjata asiantuntijaorganisaatioissa ja miten ylittää katkokset, joita henkilöiden vaihtuminen kesken prosessin aiheuttaa. Nämä ongelmat tulivat esille erikoistumisopintojen aikana ja hidastivat osaltaan kehittämisryhmien työtä.

Opettajille on äärimmäisen vaativaa siirtyä yksintyöskentelevästä asiantuntijaopettajasta yhteisölliseen, asiantuntijuutta jakavaan opettajan työhön. Muutos aiheuttaa vastarintaa ja etenee hitaasti. Kokeilujen kautta muutosta voidaan kuitenkin edistää ja nopeuttaa, kun muutoksen suunta on selvillä ja jaettu. Koulutuksen työskentelymuodot, tulkintafoorumit ja vertaisryhmämentorointi haastoivat osaltaan master-ohjelman opettajia aitoon osaamisen jakamiseen ja yhteisölliseen oppimiseen.

Lopuksi

Erikoistumisopinnot Oamkin master-ohjelmien opettajille toteutuivat Irene Isohannin aloitteesta. Hänen roolinsa myös erikoistumisopintojen sisältöjen suunnittelussa oli keskeinen. Irenen visio Oamkin master-ohjelmien kehittämisestä aidosti moniammatillisena prosessina ja intergroituneena Oamkin tki-toimintaan ohjasi erikoistumisopintojen toteutusta ja antoi meille kouluttajille vahvan ohjauksellisen tuen.

Prosessin lopputuloksena oli kirkastettu Oamkilaista master-pedagogiikkaa, jossa korostuvat osaamisperustaisuus, yhteydet Oamkin strategiaan ja painopistealueisiin, käyttäjä- ja opiskelijälähtöisyys, opiskelijan aktiivinen ja vastuullinen toiminta, monialaisuus ja -ammattillisuus sekä oppiminen ajasta ja paikasta riippumatta. Opiskelijan on opiskelunsa suunnittelussa mahdollista rakentaa henkilökohtainen opintopolku opinnollistamalla työtä ja hyödyntämällä laajasti koko Oamkin ylempien amk-tutkinto-ohjelmien tarjontaa. [\[6\] \(#cite-text-0-9\)](#) Tässä master-ohjelmien opettajilla on hyvä perusta jatkaa Irenen vision suunnassa.

Lähteet

- ¹ [abcd](#) Isohanni, I. & Huttunen, J. 2014. Master-koulutuksen kohteena on työelämän tutkiminen ja kehittäminen. Ylemmän ammattikorkeakoulututkintokoulutuksen kehittämisprojekti vuosina 2012–2014. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 29. Hakupäivä 16.10.2015. <http://urn.fi/urn:isbn:978-951-597-118-0>
- ² Maassen, P., Spaapen, J., Kallioinen, O., Keränen, P., Penttinen, M., Wiedenhofer, R. & Kajaste, M. 2011. Evaluation of research, development and innovation activities of Finnish universities of applied sciences. A Preliminary Report. Publications of the Finnish higher education evaluation council 16. Hakupäivä 14.10.2015. http://karvi.fi/app/uploads/2014/09/KKA_1611.pdf
- ³ [ab](#) Jämsä, U. 2014. Kuntoutuksen muutosagentit. Tutkimus työelämälähtöisestä oppimisesta ylemmässä ammattikorkeakoulutuksessa. Väitöskirja. Oulun yliopisto. Acta Universitatis Ouluensis. Series D, Medica 1252.
- ⁴ Mäki, K. & Saranpää, M. 2010. Paradokseja ja tulkintafoorumeita - johtamistoimintaa ammattikorkeakoulussa. HAAGA-HELIA kehittämisraportteja 1. Ammatillinen opettajakorkeakoulu. HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu. Hakupäivä 14.10.2015. <http://www.haaga-helia.fi/sites/default/files/Kuvat-ja-liitteet/Palvelut...>
- ⁵ Heikkinen, L.T., Jokinen, H., Markkanen, I. & Tynjälä, P. (toim.) 2012. Osaaminen jakoon. Vertaisryhmämentorointi opetusalailla. PS-kustannus.
- ⁶ Koivunen, K. 2014. Näkökulmia Master-pedagogiikkaan Oamkissa. Luonnos 26.05.2014.